

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์¹

รัชวิชญ์ จันทร²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจถึงความ เป็นมา แนวคิดทฤษฎีในเรื่องของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่ถือเป็นที่ยอมรับจากแนวคิดของสิทธิในความเป็นส่วนตัว อีกทั้งสิทธิที่ถูกลืมที่พัฒนาจากแนวคิดความเป็นส่วนตัวจากการวางรากฐานของสหภาพยุโรป คือสิทธิของปัจเจกบุคคลในการลบหรือร้องขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความสำคัญหรือไม่มีประโยชน์ ไม่ว่าข้อมูลดังกล่าวจะเผยแพร่ไปโดยเจ้าของข้อมูลเองหรือบุคคลที่สามและแม้การเผยแพร่จะกระทำไป โดยชอบด้วยกฎหมาย บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก็ยังคงมีสิทธิเช่นนั้น ซึ่งแนวความคิดการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลที่มีการพัฒนาเรื่อยมาจนประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้เป็นสิทธิทางรัฐธรรมนูญโดยปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ที่กล่าวถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวโดยมีการเพิ่ม ความสำคัญในเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคลและในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน จนมีการพัฒนามาเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ยังคงมีแนวคิด ในส่วนการให้คุ้มครองเด็ก ความเป็นมาในการจำกัดความสามารถของเด็กและหลักประโยชน์สูงสุดที่ให้ ความสำคัญกับเด็กซึ่งเป็นหลักที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และทฤษฎีการกำหนดโทษทางอาญาที่ผู้ศึกษานำมาปรับใช้ในข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความเหมาะสมในการ คุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และถือได้ว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นบท กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่กำหนดไว้เป็นบททั่วไป แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องใหม่สำหรับ ประเทศไทยทั้งทางภาคธุรกิจและประชาชน อีกทั้งในเรื่องของการตีความของกฎหมาย การกำหนดขอบเขต การบังคับใช้ของกฎหมายที่ต้องมีความครอบคลุม และมีความชัดเจนอย่างเพียงพอ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ยังมีข้อบกพร่องและยังเป็นปัญหาอยู่หลายประการ สรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการกำหนดคำนิยามเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก พระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ให้คำนิยามไว้ในมาตรา 6 “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูล

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทาง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พัฒนะ เรือนใจดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. รติชัย รอดทอง และรองศาสตราจารย์ ดร. ปาวีรศ เลิศธรรมเทวี

²นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมแต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองของกฎหมายนี้หมายความถึง บุคคลธรรมดาผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลของตนเท่านั้น ซึ่งในกรณีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กตามมาตรา 6 จึงอาจหมายถึงเฉพาะตัวเด็กเท่านั้นที่เป็นเจ้าของข้อมูล เมื่อพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดคำนึงถึงความเป็นเจ้าของข้อมูลของเด็กไว้และในกรณีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กที่มีการกำหนดไว้ในมาตรา 20 ไว้ว่า ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสหรือไม่มีฐานะเสมือนบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วตามมาตรา 27 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถแบ่งการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลของเด็กได้ คือ ในกรณีที่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองของเด็กเท่านั้น แต่ในส่วนของเด็กที่มีอายุมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป อาจมีข้อยกเว้นในเรื่องความยินยอมให้เด็กสามารถให้ความยินยอมได้เอง โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครอง ถือว่าเด็กนั้นได้มีการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนแก่ผู้ควบคุมข้อมูลโดยชอบด้วยฐานความยินยอมตามกฎหมายที่ถือว่าตัวเด็กเองเท่านั้นที่เป็นเจ้าของข้อมูลแล้ว และโดยหลักในการใช้สิทธิการถอนความยินยอมของเจ้าของข้อมูลนั้น การแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ การใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูล การร้องเรียน การขอลบข้อมูลส่วนบุคคลและในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้ปกครองจะใช้สิทธิในการขอถอนความยินยอม การขอลบข้อมูลหรือการอื่นใดตามมาตรา 20 วรรคสี่ กฎหมายให้นำความวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่อาจเกิดปัญหาได้เมื่อเด็กที่เข้าข้อยกเว้นมีการให้ความยินยอมด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองได้ให้ความยินยอมไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ปกครองจะนำความวรรคหนึ่งมาใช้โดยอนุโลมอีกไม่ได้ เพราะผู้ปกครองไม่ได้ถือว่ามีสิทธิเป็นเจ้าของข้อมูลของเด็กหรือผู้เยาว์ด้วยและเมื่อเด็กไม่ยินยอมที่จะถอนความยินยอมที่ตนได้ให้ไว้แล้วนั้น ผู้ปกครองก็ไม่อาจทำการถอนความยินยอมนั้นได้

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาการกำหนดอายุของเด็กที่ต้องให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยมาตรา 20 กำหนดไว้ว่า สำหรับผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ต้องมีการขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น ไม่มีกรณียกเว้น แต่กำหนดให้มีข้อยกเว้นให้เด็กที่มีอายุมากกว่า 10 ปีอาจให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ จึงเป็นปัญหาในกรณีสำหรับเด็กที่มีอายุมากกว่า 10 ปี แล้วเข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครอง โดยเด็กสามารถให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตนเองได้ตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง แต่ในปัจจุบันเด็กมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้นทำให้การเข้าถึงข้อมูลของเด็กที่สามารถทำได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็วเพราะเมื่อเด็กมีการเล่นเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่มีการประมวลผลโดยอัลกอริทึมจากข้อมูลบนเว็บไซต์ เช่น การสมัครเข้าใช้บริการสังคมออนไลน์ที่ต้องมีการขอเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่ผู้ให้บริการใช้อ้างเพื่อปฏิบัติตามฐานแห่งสัญญาเป็นข้อยกเว้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจทางปกครอง เพราะการนั้นจึงต้องตีความถึงความเหมาะสมของเด็กที่มี

อายุมากกว่า 10 ปี ซึ่งโดยปกติทั่วไปเด็กที่มีอายุ 10-15 ปี เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะ การอ่านเขียน การคิดวิเคราะห์แยกแยะที่แตกต่างจากวัยผู้ใหญ่ ทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่และเด็กถือเป็นกลุ่มผู้อ่อนความสามารถในการไตร่ตรองการตัดสินใจเพื่อกระทำการใดๆ โดยเฉพาะทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้ปกครองก็ไม่สามารถติดตามหรือรับรู้พฤติกรรมของเด็กได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงเป็นปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของการกำหนดอายุของเด็กที่ยังไม่สอดคล้องกับช่วงอายุของเด็ก ความคิด หรือวุฒิภาวะของเด็กนั้น หากเปรียบเทียบกับกำหนดอายุของเด็กในกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ และระหว่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา Children's Online Privacy Protection Act of 1998 (COPPA) เป็นกฎหมายที่ออกเพื่อคุ้มครองเด็กบนเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตและผู้ให้บริการแก่เด็ก โดยให้ผู้ปกครองเป็นผู้ควบคุมดูแลกับที่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนและต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าของการเก็บรวบรวมข้อมูล กฎหมายได้กำหนดคํานิยามไว้ใน 15 USC §6501 (1) เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาการขอความยินยอมจากผู้ปกครองในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 19 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำการนั้นได้ และสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กตามที่ระบุไว้ในมาตรา 20 มีการกำหนดไว้ว่า ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยการสมรสหรือไม่ มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วตามมาตรา 27 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่การให้ความยินยอมของผู้เยาว์ไม่ใช่การใด ๆ ซึ่งผู้เยาว์อาจให้ความยินยอมได้โดยลำพังตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 22 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การให้ความยินยอมนั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์ด้วย (2) ในกรณีที่ผู้เยาว์มีอายุไม่เกินสิบปี ให้ขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์ในกรณีที่ต้องมีการขอความยินยอมของผู้เยาว์ แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ และเนื่องจากปัจจุบันเด็กทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ในการใช้บริการเว็บไซต์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเมื่อมีการเริ่มต้นใช้งานเด็กต้องให้ความยินยอมแก่ผู้ให้บริการเว็บไซต์นั้นๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของตน ซึ่งเป็นความยินยอมที่ไม่มีขอความยินยอมจากผู้ปกครอง ถึงแม้กฎหมายมีการกำหนดให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีอำนาจในการให้ความยินยอมแทนเด็กได้ แต่กลับไม่มีบทบัญญัติที่ไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเป็นการขอความยินยอมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้มีการใช้บริการใดๆบนแพลตฟอร์มนั้น การขอความยินยอมดังกล่าวไม่ได้มีการบัญญัติถึงการให้ผู้ใช้อำนาจปกครองให้ความยินยอมไว้เพื่อรับรองว่าได้รับทราบถึงการให้เด็กได้ใช้บริการแพลตฟอร์ม

ดังกล่าวมาแล้ว หรือให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงการขอความยินยอมในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดถึงวิธีการไว้โดยเฉพาะในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวจึงทำให้ผู้ให้บริการที่เป็นผู้เยาว์สามารถหลบเลี่ยงจากการตรวจสอบการใช้งานของผู้ปกครองของเด็กนั้นได้

ปัญหาประการที่สี่ คือ ปัญหาการกำหนดโทษทางอาญาในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้มีการกำหนดโทษทางอาญาไว้สำหรับผู้ใดที่กระทำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือผู้ใดที่ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาต รวมทั้งมีการกำหนดโทษทางอาญาไว้สำหรับผู้ทำหน้าที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ปัญหาของกฎหมายดังกล่าวคือไม่ได้มีบทบัญญัติทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับบุคคลที่กระทำการละเมิดหรือการแสวงหาผลประโยชน์ต่อข้อมูลของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากเด็กเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงที่ง่ายต่อการถูกทำละเมิดได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการใช้ข้อมูลของเด็ก เช่น นำรูปของเด็กไปตัดต่อลามกอนาจารหรือการนำข้อมูลความเป็นส่วนตัวของเด็กไปขายหรือเผยแพร่ออกไปยังสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเด็กถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องควรได้รับการปกป้องอย่างสูงสุด ซึ่งทำให้ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก และการกำหนดบทลงโทษอาญาไว้สำหรับการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ การละเมิด การเปิดเผย การแสวงหาผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กให้เป็นโทษบทหนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งการให้ความคุ้มครองเด็กตามกฎหมายรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 3 ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กไม่ว่าฝ่ายเอกชนหรือรัฐหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก และข้อ 36 รัฐภาคีจะต้องคุ้มครองเด็กจากการถูกแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบทั้งหมดที่อาจเป็นผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็กไม่ว่าในด้านใด

ปัญหาประการที่ห้า คือ ปัญหาสิทธิในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้มีการกำหนดสิทธิการลบข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 33 โดยที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลที่มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้ การทำการลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนออกจากระบบ ระงับการเผยแพร่หรือการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว หรือเมื่อไม่ต้องการให้มีการใช้หรือเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้อีกต่อไป ซึ่งการที่กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลสามารถใช้สิทธิในการขอให้ผู้จัดเก็บข้อมูลลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนออกได้ทุกเมื่อ และเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีการเรียกร้องสิทธิที่ให้ลบข้อมูลของตน ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ที่ต้องทำการลบข้อมูลนั้นโดยทันที แต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็อาจมีสิทธิที่ถือได้ว่าโดยอ้างเหตุของกฎหมายที่มีการยกเว้นไว้เป็นบางกรณี แต่ปัญหาในทางกฎหมายที่แม้มาตรา 33 มีการกำหนดในเรื่องสิทธิในการขอลบไว้แล้ว แต่ก็ไม่ได้ตีความครอบคลุมไปถึงการขุดหรือระงับการเชื่อมโยงลิงก์

ข้อมูลชื่อของตนกับผลการค้นหาตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูล ซึ่งส่งผลให้ผู้ใช้งานอื่นๆ ที่ใช้ชื่อเจ้าของข้อมูลในการสืบค้นก็จะปรากฏผลการค้นหาที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของชื่อที่ใช้ค้นหาที่ยังคงปรากฏอยู่ในเว็บไซต์เก็บข้อมูล อีกทั้งกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะ หากข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นข้อมูลของเด็กผู้เยาว์ เนื่องจากถือได้ว่าเด็กเป็นบุคคลที่มีความอ่อนไหวที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นเป็นเจ้าของข้อมูลได้ หรือในกรณีเรื่องสิทธิที่ถูกลืมที่มาตรา 33 ไม่ได้กำหนดรายละเอียดครอบคลุมในเรื่องของการขอลบเลิกการค้นหาไว้โดยเฉพาะซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเชื่อมโยงไปยังข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยถือว่าผู้ให้บริการเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสืบค้นข้อมูลหรือเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลในการจะใช้สิทธิเพื่อขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนดังกล่าว และสิทธิดังกล่าวนั้นมีการเชื่อมโยงไปถึงการใช้สิทธิในการขอลบไปถึงลิงก์ที่ใช้ในการค้นหาและเชื่อมต่อไปยังข้อมูลของตน โดยการใช้สิทธิในการขอระงับการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 มาตรา 20 ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาคสอง ลักษณะ 1 หรือลักษณะ 1/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นการกระทำที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งปัญหาการตีความการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องสิทธิในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้จะเกินขอบเขตการตีความของกฎหมายตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในเรื่องสิทธิในการลบข้อมูลส่วนบุคคลนั้นที่ปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงสิทธิที่ถูกลืมกระทำของเด็กอย่างเพียงพอ

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1 ปัญหาการกำหนดคำนิยามเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

เห็นควรเพิ่มบทนิยามความหมายในมาตรา 6 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 คำว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ให้หมายความรวมถึง

(1) ผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำแทนผู้เยาว์

2. ปัญหาการกำหนดอายุของเด็กที่ต้องให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง (2) ดังนี้

เดิมมาตรา 20 วรรคหนึ่ง (2) ในกรณีที่ผู้เยาว์มีอายุไม่เกินสิบปี ให้ขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 20 วรรคหนึ่ง (2) ในกรณีที่ผู้เยาว์มีอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้ขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์

3. ปัญหาการขอความยินยอมจากผู้ปกครองในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 19 ดังนี้

มาตรา 19 วรรคท้าย กรณีข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์การขอความยินยอมตามมาตรา 20

ผู้ควบคุมข้อมูลต้องปฏิบัติตามวิธีการในการขอความยินยอมต่อผู้ปกครองและแจ้งไปยังผู้ใช้อำนาจปกครองทราบถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เยาว์ เช่น การส่งโทรสาร ส่งข้อความ SMS ทางเบอร์โทรศัพท์ หรือเอกสารไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ของผู้เยาว์ และนอกจากนี้ผู้ควบคุมข้อมูลที่จะเก็บข้อมูลผู้เยาว์ต้องจัดให้มีหมายเลขโทรศัพท์ไม่เสียค่าบริการ สำหรับผู้ปกครองในการติดต่อ วิธีการอื่นนอกจากนี้ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด

4. ปัญหาการกำหนดโทษทางอาญากรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

เห็นควรเพิ่มเติมมาตรา 81/1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

บุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 79 วรรคสอง มาตรา 80 ถ้าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลผู้เยาว์

ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่งนั้น

5. ปัญหาสิทธิในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

เห็นควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

มาตรา 33 วรรคท้ายเดิม คณะกรรมการอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งก็ได้

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 33 วรรคท้าย คณะกรรมการอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งก็ได้ แต่ในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ ให้คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาการดำเนินการยุติการเชื่อมโยงของผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ตในการยุติการเชื่อมโยงเฉพาะเวอร์ชันภาษาของประเทศไทยที่มีการใช้สิทธิขอให้ลบข้อมูลหรือลิงก์ที่เชื่อมโยงการค้นหาลงถึงข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. พิมพ์ครั้งแรก. (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2564).

ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง และคนอื่นๆ. **Thailand Data Protection Guidelines 3.0: แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564).

ปิติ เอี่ยมจำรูญลาภ. บทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten) และแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งแรก. (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2565).

นคร เสรีรักษ์. ความเป็นส่วนตัว: ความคิด ความรู้ ความจริง และพัฒนาการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: พี.เพลส, 2563).

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543).

นพนิตี สุริยะ. สิทธิมนุษยชน: แนวคิดและการคุ้มครอง. พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559).

อรรถกร สุขพัฒน์พันธ์. สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten) จากคำวินิจฉัยสั้มีติใหม่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562).